

การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู Activity Arrangement Enhancing Teachers' Professional Competency

ดร. อุไรวรรณ หาญวงศ์*

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการของครูในด้านสมรรถนะวิชาชีพครู (2) พัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู และ (3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู มีครูเข้าร่วมโครงการวิจัย 159 คน จากโรงเรียน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย โรงเรียนบ้านทุ่งเดี่ยว (นวรรัฐ) และโรงเรียนบ้านกอสะเลียม ผู้วิจัยดำเนินการ 4 ระยะ คือ ระยะแรก ประเมินสมรรถนะและจัดทำแผนพัฒนาตนเอง ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะ ระยะที่ 3 นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูไปปฏิบัติตามแผน ระยะที่ 4 ติดตามและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ผลการวิจัยมีดังนี้ (1) ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการของครูในด้านสมรรถนะวิชาชีพครู พบว่า ที่ผ่านมาผลการปฏิบัติงานของครูที่เกิดขึ้นจากการอบรมมีความคุ้มค่าน้อย คณะครูผู้บริหารจึงมีความสนใจ มีความเต็มใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู มีความมุ่งมั่นและพันธสัญญาร่วมกันในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับหน้าที่ในโรงเรียน (2) ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู พบว่า ครูมีรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู จำนวน 25 รูปแบบ แบ่งเป็นโรงเรียนบ้านกอสะเลียม 1 รูปแบบ โรงเรียนบ้านทุ่งเดี่ยว (นวรรัฐ) 9 รูปแบบ และโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย 15 รูปแบบ โดยร้อยละ 37.11 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียน มีแผนการพัฒนาค้นเอง 5 รูปแบบ ร้อยละ 31.45 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มีแผนการพัฒนาค้นเอง 4 รูปแบบ (3) ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้พัฒนาสมรรถนะตนเองตามแผนที่กำหนดและมีสมรรถนะอยู่ในระดับดี ครูมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูในระดับมาก และปัญหาอุปสรรคจากการจัดกิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น คือความสามารถในการจัดการเวลาตามแผนการดำเนินงาน

คำสำคัญ

รูปแบบการจัดกิจกรรม สมรรถนะวิชาชีพครู

* อาจารย์ประจำสำนักวิชาการศึกษา สายวิชาประถมศึกษาและการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
E-mail: uraiwan.h@cmu.ac.th

Abstract

The research entitled “Activity Arrangement Enhancing Teachers’ Professional Competency” has the following objectives which are (1) examining the condition, problems, and needs of the teachers concerning professional competency, (2) developing the model for arranging professional competency activities, and (3) studying the results of using the professional competency development model. The project was joined by 159 teachers from three schools, namely Regina Coeli College, Ban Thung Siaw (Nawarat), and Ban Kaw Salium. The research is conducted in four phases. Phase one is accomplished to assess the competency and prepare the self-development plan. Phase two is set to construct a model for the activity arrangement to enhance the competency. Phase three is settled to apply the model for developing the professional competency to implement according to the plan, and Phase four is done to monitor and evaluate the professional competency. The research findings are as what follows. First, the findings from examination over the condition, problems and the needs of the teachers concerning professional competency reveal that the teachers’ implementation as the consequence of the training is limited compared to the overall value of the training. The teachers and the administrators therefore are interested in participating in the project. They are determined and share common commitment to develop themselves so that the training is consistent with their responsibilities in school. Second, the findings on the development of the model for arranging professional competency activities reveal that the teachers have some 25 models for arrangement of the professional competency activities: one model from Ban Kaw Salium, nine models from Ban Thung Siaw (Nawarat), and 15 models from Regina Coeli College. Some 37.11 percent of the participating teachers prepare the plan for enhancing the competency in the classroom research and have some five models of the self-development plan. Some 31.45 percents of the teacher prepare the plan for developing the competency to use the English language in the technology and have some four models of self-development plan. Third, the result of application of the model for arranging professional competency activities reveals that the majority of the teachers develop themselves according the identified plan and they have competency in “Good” level. The teachers are satisfied with the participation in the activities to develop their professional competency activities in “High” level. The problems and obstacles from the activities arrangement based on the developed model are mostly related to the capabilities to arrange the schedule according to the implementation plan.

Keywords

Activity Arrangement Model, Teachers' Professional Competency

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานกำกับดูแลรักษาและพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา โดยกำหนดให้มืองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับวิชาชีพทางการศึกษา การกำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม เพื่อจะเป็นหลักประกันและคุ้มครองให้ผู้รับบริการทางการศึกษาได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งจะเป็นการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548, 3) โดยสมรรถนะของครูตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 ได้กำหนดให้ครูต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไว้ในมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้าน คือ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารจัดการ ห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู โดยครูจะต้องมีสมรรถนะครบทุกด้านจึงจะสามารถขอใบประกอบวิชาชีพครูหรือรับการประเมินเพื่อเพิ่มวิทยฐานะได้

อีกทั้ง มาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 10 และมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก มาตรฐานด้านครู มาตรฐานที่ 9 ที่ว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนและอิงพัฒนาการของผู้เรียน มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน

จากมาตรฐานดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ครูคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเจริญงอกงามให้แก่บุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สร้างพลเมืองดีของประเทศ อาจกล่าวได้ว่า ครูมีบทบาทในการพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กรมวิชาการ, 2551) ดังนั้น การที่ผู้เรียนจะบรรลุจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูต้องมีการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นครูที่มีคุณภาพซึ่งจะสะท้อนผลไปยังผู้เรียน

การที่ครูจะพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพได้อย่างเป็นผล ครูต้องรู้จุดเด่น จุดด้อยของความสามารถในการปฏิบัติงานของตน รวมถึงสามารถพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของตนเองและโรงเรียนจากการพัฒนาครูในปัจจุบันพบว่า เป็นการพัฒนาที่ไม่ทั่วถึง ไม่สนองกับความต้องการของครู ไม่ส่งผลถึงผู้เรียน

ทำให้ครูต้องทิ้งห้องเรียน การเรียนรู้ของครูและการพัฒนาครูจะมีความหมายและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นหากกระบวนการพัฒนานั้น ๆ เป็นส่วนหนึ่งในการทำงานประจำวันของครูหรือของเพื่อนร่วมงาน ซึ่งการพัฒนาทางวิชาชีพมีรูปแบบวิธีการและแนวคิดที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม แนวคิดการพัฒนาครูประจำการ แนวคิดการพัฒนาครูวิชาชีพทั้งโรงเรียน หรือแนวคิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (White, 2004) ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะครูประจำการควรเป็นการพัฒนาภายในสถานศึกษา ไม่ควรเป็นการพัฒนาจากภายนอกสถานศึกษาดังที่ปฏิบัติในอดีต (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แซ่จั้น, 2550) ซึ่งแนวทางในการพัฒนาครูในสถานศึกษาหรือการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้น เป็นแนวคิดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายและเชื่อว่าครูทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ โดยต้องให้ครูได้สร้างความรู้และทดลองปฏิบัติจริงบนฐานความรู้ที่ตนเองจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น กระบวนการคิด มิตรร่วมทาง (สุมน อมรวิวัฒน์, 2546) การพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาที่เกิดขึ้นตามสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและครู เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นการร่วมคิด ร่วมศึกษาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมกันแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เน้นการปฏิบัติจริงและนำสู่ห้องเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างจริงจัง

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองของครูให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะของตน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการอ่านคิดวิเคราะห์ การสร้างสื่อวัตกรรม การนิเทศติดตาม การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งเป็นความต้องการที่หลากหลายและแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู โดยให้มีความสอดคล้องกับความจำเป็นของครูและโรงเรียน มุ่งเน้นวิธีการพัฒนาที่โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Development) การพัฒนาบนพื้นฐานการปฏิบัติงานจริง (Work-Based Professional Development) และกำหนดแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1998) ตามหลักเกณฑ์พื้นฐานการวิจัย 4 ประการ คือ วางแผน ปฏิบัติการ สังเกต และสะท้อนผลวิธีการ เพื่อการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในการวิจัยเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมตามความต้องการของครูและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการของครูในด้านสมรรถนะวิชาชีพครู
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครูจาก 3 โรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 159 คน คือ ครูโรงเรียนบ้านกอสะเลียม จำนวน 5 คน โรงเรียนบ้านทุ่งเสี้ยว (นวรรัฐ) จำนวน 19 คน และโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย

จำนวน 135 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ตามลำดับ โดยมีเกณฑ์พิจารณา คือ คณะครูและผู้บริหารมีความสนใจและเต็มใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูตลอดจนมีความมุ่งมั่นและพันธสัญญา ร่วมกันในการพัฒนาตนเอง สถานศึกษามีความตระหนักในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูและมีความพยายามในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยมีงานหรือโครงการที่ได้ดำเนินงานอยู่ในระดับหนึ่ง

2. การปฏิบัติการพัฒนาครู แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

2.1 ระยะที่ 1 ประเมินสมรรถนะและจัดทำแผนพัฒนาตนเอง

2.1.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้แทนโรงเรียนระดับนโยบาย ระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ เพื่อสร้างความเข้าใจต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู รวมทั้งการบริหารโครงการด้านงบประมาณผู้เข้าร่วมประชุม เชิงปฏิบัติการ คือ ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบุคลากร ฝ่ายนโยบายและแผนงานของโรงเรียน

2.1.2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการครูกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจต่อโครงการการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูและประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู โดยการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูใช้แบบประเมินสมรรถนะครูฉบับบูรณาการของสถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเครื่องมือเพื่อประเมินความสามารถ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยมีขั้นตอนการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ดังนี้

1) ประเมินครู 2 แบบ แบบแรกให้ครูประเมินตนเอง แบบที่ 2 ให้ครูได้รับการประเมินจาก ผู้ที่ใกล้ชิดได้แก่ ผู้บังคับบัญชา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนร่วมงาน จำนวน 2 คน เพื่อยืนยันความถูกต้อง

2) นำแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ คือ ประเมินด้วยตนเอง 1 ฉบับ และประเมินจากผู้ใกล้ชิด 2 ฉบับ กรอกในตารางผลการประเมินสมรรถนะ เพื่อตัดสินผลการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด

3) วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูที่จำเป็นต้องพัฒนา 1 สมรรถนะ โดยจัดอันดับความสำคัญของสมรรถนะ ดังแนวทางในการพิจารณา ดังนี้ สมรรถนะหรือความสามารถที่มีผลการ ประเมินอยู่ในระดับต่ำควรได้รับการพัฒนาและสมรรถนะที่ส่งผลต่อผู้เรียน หรือผู้รับบริการเป็นอันดับแรก ๆ ควร ให้ความสำคัญหรือจัดอันดับความสำคัญก่อน ส่วนสมรรถนะที่ส่งผลต่อหน่วยงานต่อตนเองและชุมชนให้จัดเป็น ลำดับรองลงมา

4) กำหนดให้ครูจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan: ID Plan) ตามสมรรถนะวิชาชีพครูที่จำเป็นต้องพัฒนา 1 สมรรถนะและเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาครู

2.2 ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะ

2.2.1 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการครู โดยแยกตามกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพที่จำเป็นต้องพัฒนาเหมือนกัน เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลต่อกลุ่ม สังเคราะห์และวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แผนพัฒนาตนเอง รายบุคคล

2.2.2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการครู เพื่อตรวจสอบแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินกระบวนการสมรรถนะการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง

2.2.3 ติดตามการปรับปรุงแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู จนได้รูปแบบสมรรถนะวิชาชีพครู

2.3 ระยะที่ 3 นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูไปปฏิบัติตามแผน

2.3.1 ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูนำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลไปปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อพัฒนาสมรรถนะของตนเองให้สูงขึ้น

2.3.2 ระหว่างที่ครูนำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคลปฏิบัติ สังเกต กระตุ้นให้ครูสะท้อนผลและแก้ไข (Reflect) เป็นพี่เลี้ยง (Mentor) และสอนแนะ (Coach) ทางด้านวิชาการ

2.4 ระยะที่ 4 ติดตามและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

2.4.1 สังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

2.4.2 จัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ติดตามและประเมินสมรรถนะของครูหลังจากจัดกิจกรรม

2.4.3 ประมวลผลข้อมูลการพัฒนาครู

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษภาพ ปัญหา และความต้องการของครูในด้านสมรรถนะวิชาชีพครู

ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 ถึง 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์ การสอน 11 ถึง 20 ปี ผลการปฏิบัติงานของครูที่เกิดขึ้นจากการอบรมที่ผ่านมา มีความคุ้มค่าน้อย คณะครูผู้บริหารจึงมีความสนใจ มีความเต็มใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู มีความมุ่งมั่นและพันธสัญญาร่วมกันในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับหน้าที่ในโรงเรียน

ครูทั้ง 3 โรงเรียนมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูในแต่ละด้านที่เหมือนและแตกต่างกัน ตามบริบทของโรงเรียน คือครูโรงเรียนบ้านกอสะเลียมมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานเพียง 1 ด้าน คือ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ส่วนครูโรงเรียนบ้านทุ่งเสี้ยว (นวรรัฐ) และครูโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัยมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะหลักที่เหมือนกัน คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและนำไปใช้ในการวางแผน ด้านการบริการที่ดีเกี่ยวกับการจัดระบบการให้บริการบนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการ และด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงาน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้และการออกแบบและการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ และด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ครูโรงเรียนบ้านทุ่งเสี้ยว (นวรรัฐ) มีความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานเพิ่มในด้านการดำเนินการสร้าง/การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น และครูโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัยมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะหลักเพิ่มในด้านการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการผลิตนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนางาน รวมทั้งต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานด้านการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

ผลการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู พบว่า ครูมีรูปแบบการจัดกิจกรรม

พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู จำนวน 25 รูปแบบ แบ่งเป็นโรงเรียนบ้านกอสะเลียม 1 รูปแบบ โรงเรียนบ้านทุ่งเสี้ยว (นวรรัฐ) 9 รูปแบบ และโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย 15 รูปแบบ โดยร้อยละ 37.11 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะประจำสายงาน ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน มีแผนการพัฒนาตนเอง 5 รูปแบบ รองลงมาร้อยละ 31.45 จัดทำแผนพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มีแผนการพัฒนาตนเอง 4 รูปแบบ ดังนี้ โรงเรียนบ้านกอสะเลียม 1 รูปแบบ คือ การวิจัยในชั้นเรียน กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตนเอง 18 เดือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านทุ่งเสี้ยว (นวรรัฐ) 9 รูปแบบ โดยแต่ละสมรรถนะมี 1 รูปแบบ ยกเว้นสมรรถนะการออกแบบและการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้มี 2 รูปแบบ แต่ละสมรรถนะมีการกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตนเอง 12 เดือน ยกเว้นรูปแบบที่ 3 สมรรถนะหลักด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ และรูปแบบที่ 5 สมรรถนะประจำสายงานด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินการสร้าง/พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นที่กำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตนเอง 18 เดือน โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัย 15 รูปแบบ โดยแต่ละสมรรถนะมี 1 รูปแบบ ยกเว้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ และการวิจัยในชั้นเรียนมี 3 รูปแบบ แต่ละสมรรถนะกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตนเอง 12 เดือน

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

3.1 ด้านสมรรถนะวิชาชีพครูหลังจากจัดกิจกรรม ผลการติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูไปปฏิบัติตามแผนการพัฒนาตนเองรายบุคคลของครู พบว่าครู ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามแผนการพัฒนาตนเองดังที่กำหนดไว้ซึ่งมีการวางแผนเป็นขั้นตอนและปฏิบัติตามแผนอย่างเคร่งครัดตามตารางเวลาที่กำหนด โดยมีความชอบ ความสนใจและตั้งใจในสิ่งที่ดำเนินการพัฒนาตลอดจนได้ศึกษา ขอคำแนะนำ คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้การดำเนินการตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูดำเนินการไปได้ดีและครูบางส่วนได้ปฏิบัติแต่ไม่เป็นไปตามแผนการพัฒนาตนเองดังที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีภาระงานมากและระยะเวลาไม่เพียงพอเป็นจุดติดขัดหรืออุปสรรคที่ส่งผลให้การดำเนินการยังไม่ดีเท่าที่ควร

กิจกรรมที่ครูได้ปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูพบว่า ครูส่วนใหญ่ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งนอกจากการปฏิบัติกิจกรรมของครูด้วยตนเองแล้ว ครูมีแนวทางการร่วมมือการพัฒนาตนเองของกลุ่มที่ปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู โดยการประชุมปรึกษากันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง มีการจัดทำกลุ่ม ID Plan ใน Facebook เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารพบปะพูดคุยให้คำปรึกษาหารือเพื่อนสมาชิก โดยครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูมาก แต่มีอุปสรรคจากภาระงานทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่ มีเวลาไม่เพียงพอในการทำตามที่วางไว้ มีงานประจำที่ต้องทำและภาระงานมาก การปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีโดยมีผลต่อการวางแผนการทำงาน ทำให้ทำงานเป็นระบบ มีขั้นตอนงานออกมาดี ส่งผลให้งานสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนและแก้ปัญหานักเรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้มีการคิดค้นอยู่ตลอดเวลา ได้พัฒนาตนเองให้มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นไม่เฉพาะด้านภาษา การอ่านทำให้รู้ข้อมูลข่าวสารที่จะนำมาสอนนักเรียนได้มากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนางาน มีความมั่นใจและกล้าที่จะพูดภาษาอังกฤษมีความรู้และเข้าใจในด้านภาษาอังกฤษมากขึ้น สามารถอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ

ในสิ่งที่ครูต่างประเทศสอน มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้ดี โดยครูทุกคนมีผลงานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

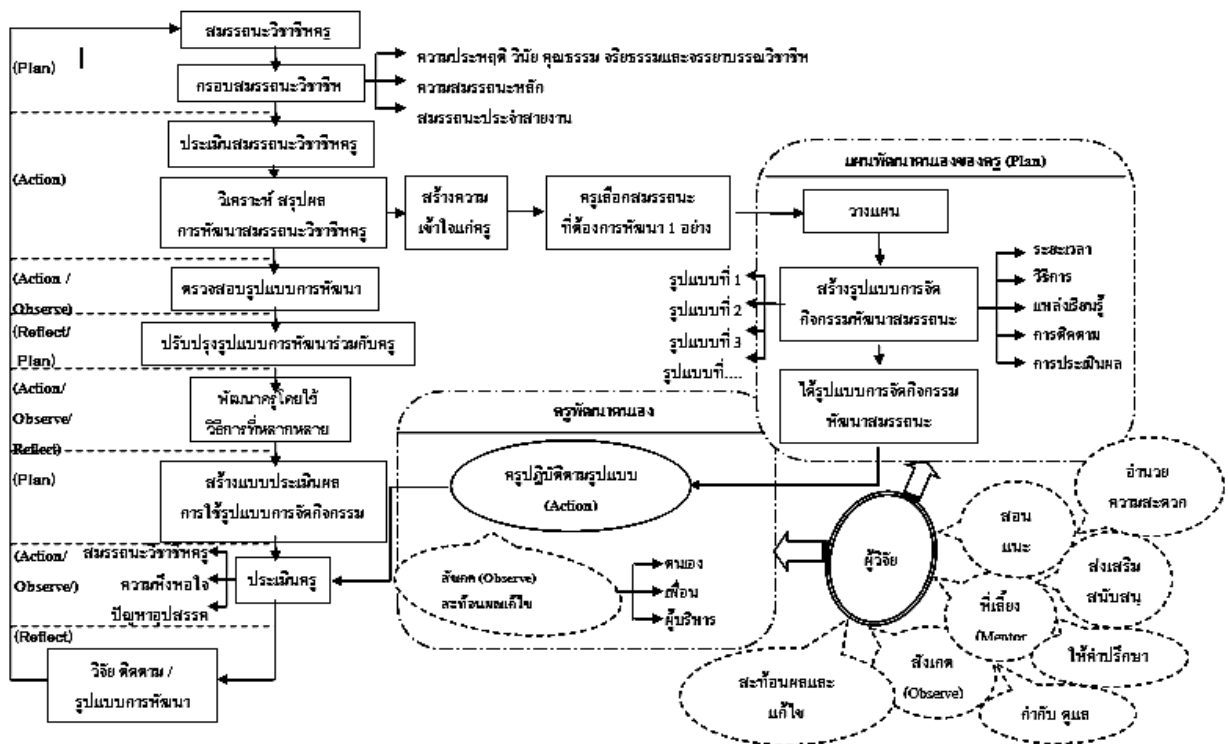
3.2 ความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ครูมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ความเป็นไปได้ในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูและความพึงพอใจต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูและบทบาทของโครงการ นอกจากนี้ ครูที่เข้าร่วมโครงการได้สะท้อนความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ มีเป้าหมายในการพัฒนาตนเองตามกรอบวิธีการและระยะเวลาที่กำหนดด้วยตนเอง

3.3 ผลกระทบจากการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

ปัญหาและอุปสรรค ระหว่างการดำเนินงานมีการขาดหายของครูจากการเกษียณอายุราชการ การลาออก การย้ายออกอย่างต่อเนื่องและมีครูใหม่เข้ามาทำงานจำนวนน้อยกว่าครูที่ออก ผู้วิจัยได้เริ่มกระบวนการพัฒนาครูใหม่ ทำให้กระบวนการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพเริ่มต้นช้ากว่าครูในโรงเรียน นอกจากนี้ มีครูใหม่ที่ย้ายเข้ามาในระยะสุดท้ายของโครงการในปีที่ 2 จึงไม่ได้เข้าร่วมโครงการส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายลดลง ส่งผลต่อความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ตลอดจนความเข้าใจในประเด็นการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู จึงทำให้ผู้วิจัยต้องเริ่มต้นกระบวนการใหม่กับครู ประกอบกับเป็นช่วงระยะเวลาที่กระชั้นชิดเป็นไปด้วยความเร่งรีบทำให้ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่และส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน ได้แก่ (1) ระยะเวลาในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูมีน้อย และ (2) ครูมีการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งบุคคล องค์กร ทำให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นครูสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีประสบการณ์การทำงานการสอน การเข้ารับการอบรมและบริบทแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้มีความรู้ความสามารถและเจตคติที่ต่างกัน ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการวิจัยจึงอาจมีความจำเป็นต้องปรับกิจกรรมและการดำเนินงานบางขั้นตอนให้มีความยืดหยุ่น ลดความซับซ้อนยุ่งยากและดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป จึงจำเป็นต้องใช้เวลานานในการดำเนินการ ถึงแม้ว่าครูจะมีความตั้งใจ ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสมรรถนะตนเองสูง แต่เนื่องจากมีภาระงานมากอาจทำให้เกิดความท้อแท้หมดกำลังใจในการพัฒนาตนเอง หากมีงบประมาณเป็นทุนสนับสนุนในการพัฒนาตนเองสำหรับผู้ที่มีการพัฒนาที่ดีขึ้น เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ เพิ่มความมั่นใจ เป็นแรงจูงใจ กระตุ้นเตือนให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาสมรรถนะตนเองให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ครูหยุดพัฒนาตนเอง เนื่องจากต้องทำงานพิเศษนอกเหนือจากการสอนที่ได้รับมอบหมายอย่างเร่งด่วน ส่งผลให้ครูไม่สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ทำให้กระบวนการพัฒนาขาดความต่อเนื่องเป็นผลทำให้ครูต้องขยายเวลาในการปฏิบัติยาวกว่าแผนที่วางไว้และมีความยืดเยื้อ ทำให้ครูเสียโอกาสในการฝึกปฏิบัติหรือการทำกิจกรรมหลาย ๆ ครั้ง การวางแผนการพัฒนางานโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น ครูใช้เวลาอยู่กับนักเรียนตลอดเวลา ส่งผลให้ครูขาดเวลาส่วนตัวในการพัฒนาตนเองตามแผนที่วางไว้ มีปัญหาเรื่องการจัดเวลาที่ต้องต่อการพัฒนาตนเองและพบกับกลุ่ม จึงขาดความต่อเนื่อง ความสม่ำเสมอ การติดตามและประสานงานภายในกลุ่ม การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูบางสมรรถนะอาจเกิดปัญหาในระหว่างการดำเนินการหรือการทำกิจกรรมได้ ซึ่งอาจทำให้การดำเนินการไม่ต่อเนื่องและหยุดชะงักไป จึงมีความจำเป็นที่ครูต้องขอรับคำแนะนำและคำปรึกษาจากพี่เลี้ยงหรือผู้เชี่ยวชาญ

บทเรียนที่ได้รับ ผู้บริหารมีบทบาทที่ทำให้ครูพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูได้ดี โดยผู้บริหารมีกระบวนการบริหารงานด้านการนิเทศของโรงเรียนที่มีระบบ ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษาครูและให้การสนับสนุนช่วยเหลือ มีการพบครูเป็นรายบุคคล จัดประชุมกลุ่มย่อยเป็นระยะเพื่อติดตามร่วมสังเกต ร่วมสะท้อนผลแก้ไข การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นกันเอง ปัจจัยเอื้อสำคัญที่ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ครูเต็มใจให้ความร่วมมือพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง มีแรงจูงใจและเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมโครงการพัฒนาตนเอง มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาดนที่ชัดเจน วางแผนงานอย่างมีระบบ การจัดการเวลาการพัฒนาตนเองร่วมกับเพื่อนครูและมีการปฏิบัติตามแผน มีการประชุมปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อมูลสะท้อนผลและแก้ไข ร่วมมือในการพัฒนาตนเองและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนมีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความตั้งใจ มีวินัยและตรงต่อเวลา นักวิจัยที่ศึกษามีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนักและเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการให้แก่ครูในการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ มีการเสริมแรง ติดตามผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ มีส่วนร่วมในการรับรู้สังเกต กระตุ้นให้ครูสะท้อนผลและแก้ไข เป็นพี่เลี้ยงและสอนแนะทางด้านวิชาการ ให้สามารถดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการมีความราบรื่นและลดตัวแปรแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นในการวิจัย

ภาพที่ 1 : รูปแบบการพัฒนาครู

อภิปรายผล

1. สภาพ ปัญหาและความต้องการของครูในด้านสมรรถนะวิชาชีพครู

ครูทั้ง 3 โรงเรียนมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเหมือนกัน แสดงว่าครูให้ความสำคัญกับผู้เรียนเพราะการวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนอย่างมีระบบและเชื่อถือได้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการสะท้อนผลที่ผู้เรียน ทำให้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานที่ทุกฝ่ายมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในการค้นพบร่วมกัน (สุวิมล ว่องวานิช, 2544, 15) ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (อ้างถึงใน นิตยา ภัทสรศิริ, 2547, 93) ว่าการวิจัยในระดับสถานศึกษาได้รับการกล่าวถึงทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ การพัฒนาครู และพัฒนาผู้เรียน ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) ระบุให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และมาตรา 30 ระบุให้ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการวิจัยในสถานศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้พัฒนาสถานศึกษา และดังที่กรมวิชาการ (อ้างถึงใน ไหมตรี บุญทศ, 2549, 6) ได้กำหนดให้นำการวิจัยมาใช้เป็นกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ รวมถึงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนยังส่งเสริมให้ครูรู้จักการมองปัญหา การวางแผนในการแก้ปัญหา การวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนของจันจิรา อินตะเสาร์ (2542) ปริญญา อุปลา (2545) และณรงค์ อัยฟูใจ (2548) ที่ว่าผลจากการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนทำให้ครูรู้จักการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาจนทำให้นักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนนอกจากจะมีประโยชน์ต่อคุณภาพและประสิทธิผลทางการเรียนของผู้เรียนแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อครูในการพัฒนาการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนวิธีการทำงานของผู้สอนจากที่เคยสอนแบบเก่ามาใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนางานสอน สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการสอนใหม่ ๆ ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นผู้สอนมืออาชีพต่อไป ครูโรงเรียนบ้านทุ่งเสี้ยว (นวรรัฐ) และครูโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัยมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานที่เหมือนกัน คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและนำไปใช้ในการวางแผนด้านการบริการที่ดีเกี่ยวกับความสามารถ การจัดระบบการให้บริการบนพื้นฐานของข้อมูลความต้องการ และด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ และความสามารถการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ส่วนสมรรถนะประจำสายงานด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินการสร้าง/การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น การเลือกใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการจัดการเรียนรู้และการออกแบบ และการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ แสดงให้เห็นว่าครูทั้งสองโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการทักษะทางภาษากับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลของโลกจึงมีบทบาทและความสำคัญในการสื่อสารระหว่างระหว่างประเทศ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสำคัญในด้านการศึกษาที่จะเปิดโลกการเรียนรู้จากการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งจัดเป็นความรู้สำคัญที่นำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการที่ครูต้องพัฒนาตนเองเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ

ด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทั้งเทคโนโลยีและแหล่งความรู้อื่นๆ ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก แล้วนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไปได้ ดังที่ สุคนธา อรุณภู่ และ พยอมน วงศ์สารศรี (2551, 88) ได้ให้ความเห็นว่า ความรู้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ในการสื่อสารกับสังคมโลก ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องส่งเสริมความรู้และทักษะภาษาอังกฤษซึ่งสอดคล้องกับ กรรมาธิการ (2544, 1) ที่ได้เสนอถึงความสำคัญของภาษาต่างประเทศไว้ว่า การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมการประกอบอาชีพ และการพัฒนาประเทศสอดคล้องกับกนกวรรณ ณ สงขลา (2553, 34 -35) ที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้และพัฒนาด้านภาษาต่างประเทศที่ทำให้ครูมีเครื่องมือในการสื่อสารกับชาติอื่นเพิ่มขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้ได้รู้จักคนในวงการต่าง ๆ ทั้งไทยและต่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง และทำให้ครูมีความรู้จากช่องทางการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ มากขึ้น

ครูโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัยมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะหลักเพิ่มเติมด้านการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการผลิตนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการพัฒนางานในลักษณะเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ณัฐนนท์ ป้องวัน (2550) ที่พบว่า เครื่องมือทางเทคโนโลยีที่ครูใช้มากที่สุดคือ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ ด้านวัสดุที่ใช้มากที่สุดคือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน ซอฟต์แวร์ แผ่นดิสก์ ซึ่งพบว่าครูมีความต้องการและมีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองผ่านทางสื่อเทคโนโลยี ประกอบกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดให้มีการศึกษาอบรมโดยมีนโยบายหรือโครงการในการสนับสนุนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการปฏิบัติงานทางการศึกษาของโรงเรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะของครูนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยปัญหาที่พบคือปัญหาการใช้โปรแกรมอินเทอร์เน็ต โปรแกรม Word Processing โดยครูมีความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อบริหารงานวิชาการและการค้นหาข้อมูลเพื่อหาข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาตนเอง ตลอดจนเทคนิควิธีการทางเทคโนโลยี เช่น การใช้โปรแกรม e - Learning มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าด้านการพัฒนาตนเองของครูเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ และความสามารถใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ตลอดจนการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การผลิตนวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ จะนำไปสู่ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและการจัดระบบการงานวิชาการในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ วิจิตร ศรีสอ้าน (2550) กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ ครูยุคใหม่จึงต้องรู้จักใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือของการเรียนการสอนเพื่อประโยชน์ของการเสริมประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษาสอดคล้องกับบุญเกื้อ ควรหาเวช (254,14) และ ชนาธิป พรกุล (2544, 100) ที่ได้กล่าวว่า นวัตกรรมการเรียนรู้เป็นการนำเอาสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของความคิดหรือการกระทำรวมทั้งสิ่งประดิษฐ์เข้ามาใช้ในการศึกษาเพื่อมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ครูโรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยาลัยยังมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานด้านการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนเป็นรายบุคคล แสดงให้เห็นว่าครูเห็นความสำคัญของการพัฒนาด้านการวัดและการประเมินผลการศึกษา มาก ในลักษณะเดียวกับงานวิจัยของ

จุฬารัตน์ จันทร์คำ (2545) พบว่าครูผู้สอนระดับประถมศึกษามีความต้องการในการพัฒนาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เพราะการวัดและประเมินผลการศึกษามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เช่นเดียวกับ ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543, 30 - 31) ที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประโยชน์ของการวัดและการประเมินผลทางการศึกษาว่ามีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากเพราะทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องทั้งการสอนของครูและจุดบกพร่องของผู้เรียน ตลอดจนบทเรียนหาความสมบูรณ์อย่างไร หากในการเรียนการสอนมีการวัดและประเมินผลที่ดีก็จะช่วยตอบปัญหาต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับสมนึก ภัททิยธนี (2544, 9) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการจัดเตรียมการเรียนการสอนและช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ประโยชน์ต่อผู้เรียนเพื่อให้ทราบถึงความรู้ความสามารถของตนเอง เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายแนะแนวในการแนะนำให้คำปรึกษาและเกิดประโยชน์ต่อฝ่ายบริหารในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

2. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

ผู้วิจัยมีกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ออกแบบแผนการพัฒนาตนเองรายบุคคลตามสมรรถนะวิชาชีพครูที่จำเป็นต้องพัฒนา 1 สมรรถนะโดยกำหนดขอบเขตการทำงาน ยึดความต้องการของครูที่ความสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนเป็นฐาน รวมถึงแหล่งเรียนรู้และนักเรียน ประกอบด้วย 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้กรออกแบบประเมินสมรรถนะและจัดทำแผนพัฒนาตนเอง เมื่อครูได้สมรรถนะที่ต้องการพัฒนาตนเองแล้วให้ครูเลือกพัฒนาตนเองมากที่สุดได้เพียง 1 อย่าง ในระยะเวลาที่กำหนด 2 ปี ซึ่งการเลือกของครูอาจมีสมรรถนะที่สามารถพัฒนาร่วมกันได้ โดยครูเป็นผู้กำหนดความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาด้วยตนเองซึ่งเป็นเรื่องที่ดีที่สุด เพราะครูรู้พื้นฐานสมรรถนะวิชาชีพของตนที่สอดคล้องกับความสนใจในการพัฒนาตนเองและเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนา ระยะที่ 2 จัดกลุ่มครูแต่ละโรงเรียนที่มีสมรรถนะเหมือนกัน ร่วมวางแผนพัฒนาตนเอง และสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทั้งในด้านระยะเวลา วิธีการ แหล่งเรียนรู้ การติดตามและการประเมินผลเพื่อสรุปรูปแบบกิจกรรม เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและได้ผลดีที่สุด จนได้แนวทางหรือทางเลือกที่แต่ละคนสามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมกับตนเองและมีทางเลือกมากขึ้นที่จะนำไปใช้ ซึ่งแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มที่มีสมรรถนะร่วมกันอาจมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ต่างกัน ซึ่งผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะขึ้นอยู่กับครูจนได้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู จำนวน 25 รูปแบบทำให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายในการพัฒนาสมรรถนะตามความเหมาะสมกับบริบทสภาพและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาของครูที่ต้องการพัฒนาในแต่ละสมรรถนะ จึงทำให้ครูมีลักษณะเป็นผู้วิจัย เป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากปัญหา การหาทางเลือกที่เป็นไปได้เพื่อการแก้ปัญหา การรวบรวมข้อมูลหรือศึกษาปัญหาที่กำหนด การพัฒนาแผนดำเนินงานจากข้อมูลที่ศึกษาได้ การดำเนินการแก้ปัญหาและการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงานนั้นอีก (ฉลาด จันทรมบัติ, 2550, 67 อ้างจาก Ubben, 2001) ระยะที่ 3 ครูนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะไปปฏิบัติตามแผนสังเกตผลที่เกิดขึ้น การจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู โดยครู เพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้วิจัย สะท้อนผลและแก้ไข วิธีการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยการสะท้อนคิด การเป็นพี่เลี้ยง และการสอนแนะอย่างต่อเนื่อง และระยะที่ 4 สังเกตผล สะท้อนผล และแก้ไขวิธีการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ส่วนการติดตามและประเมินสมรรถนะของครูหลังจากจัดกิจกรรม พบว่า การพัฒนารูปแบบสมรรถนะวิชาชีพครูสำเร็จได้ มีข้อสังเกตว่าครูใช้หลักการมีจุดมุ่งหมายที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับความคิดเห็นของ เกษม วัฒนชัย

(2545, 12) ที่ว่าการรู้จักและประสานงานกันจะทำให้กลุ่มสามารถรวมกิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ชัดเจนและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การที่ครูจะประสบความสำเร็จในการพัฒนาสมรรถนะพบว่า ครูเป็นผู้กำหนดแนวทางการพัฒนา ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นกระบวนการและได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูแต่ละโรงเรียนที่ร่วมวางแผนพัฒนาตนเองและสร้างรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะตามบริบทและสิ่งแวดล้อม จนเกิดการค้นพบรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของตนเองและสามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสม ภายใต้วิธีการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยการสะท้อนคิด การเป็นพี่เลี้ยงและการสอนแนะอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของเพื่อนครู ผู้บริหาร ตลอดจนผู้วิจัย สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้โดยการค้นพบของ Bruner (เกตุวดี บุญเชื้อ, 2549, 39 อ้างจาก Bruner, 1971) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การค้นพบการแก้ปัญหา ทั้งนี้ผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์และพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลมีลักษณะสำคัญคือ จะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบใหม่กับประสบการณ์เดิม ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการปฏิสัมพันธ์ นอกจากจะเกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนแล้วเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมด้วย

นอกจากนี้ การให้ครูได้เลือกและกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยตนเองตามพื้นฐานสมรรถนะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจในการพัฒนาตนเอง ทำให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายในการพัฒนาสมรรถนะตามความเหมาะสมกับบริบทสภาพ ส่งผลให้สามารถดำเนินการการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยพบว่า ครูเกิดความรู้สึกเต็มใจ ให้ความร่วมมือ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงมีแรงจูงใจและเห็นคุณค่าของการเข้าร่วมโครงการพัฒนาตนเอง ร่วมมือในการพัฒนาตนเองและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ตลอดจนมีความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความตั้งใจ มีวินัยและตรงต่อเวลา สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ Constructionism ที่ยึดหลักการว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง ชอบและสนใจ ดังนั้น การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เลือก ได้สร้าง เต็มใจและมีส่วนร่วมในการทำงาน ผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ลงมือทำและความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมมากขึ้นให้เป็นความรู้ที่มีความหมายและยาวนาน ดังที่ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541, 12 อ้างจาก Brandes & Ginnis, 1988) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ Constructionism ของ Piaget และ Vygotsky ที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนว่าจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำเองจึงจะเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้มีคุณลักษณะทางสังคมเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) อีกทั้งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) ที่ใช้หลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม ดังที่ กรมสุขภาพจิต (2541, 49) ได้ระบุว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ทำให้เกิดการขยายเครือข่ายองค์ความรู้ออกไปอย่างกว้างขวาง ตลอดจนมีการสื่อสารโดยการพูดหรือการเขียนเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ทั้งนี้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างเจตคติและฝึกทักษะโดยใช้ประสบการณ์

เดิมของผู้เรียนเป็นพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็นต่อประเด็นนั้นและอภิปรายความคิดเห็นของผู้เรียนในกลุ่มย่อย ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดในกลุ่มและได้แนวคิดหรือความคิดรวบยอด ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ ดังที่ สุมณฑา พรหมบุญ (2541, 57) ได้กล่าวว่ากระบวนการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมมีกระบวนการที่สำคัญ 3 วิธี ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ และการเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)

ในการพัฒนาครูส่วนใหญ่ที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี พบว่าการพัฒนาครูจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของครูและสอดคล้องกับความสนใจในการพัฒนาด้านตนเองตามความเหมาะสมกับบริบทสภาพ และปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาของครู ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ดังที่ อรรถัย ศักดิ์สูง (2551, 1) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องยึดหลักการตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ ได้แก่ (1) มโนทัศน์ของผู้เรียนประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนร่วมกัน การนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ (2) ประสบการณ์ของผู้เรียน ประกอบด้วย ความสำคัญของการนำประสบการณ์มาเป็นเทคนิคการเรียนการสอน ความสำคัญของการนำประสบการณ์ไปปฏิบัติ (3) การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ ซึ่งประกอบด้วยเวลาในการเรียนรู้และการจัดกลุ่มผู้เรียน และ (4) แนวทางการเรียนรู้ ได้แก่ แนวทางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวทางการเรียนรู้ของหลักสูตรและการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้

ทั้งนี้ในการพัฒนาครู พบว่าสิ่งที่ควรเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลที่ดีขึ้นคือ การจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่ยอมรับในแวดวงวิชาชีพเพิ่มขึ้นเพราะจากรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะต่าง ๆ นั้นมีรูปแบบที่ต้องอาศัยการดูแลช่วยเหลือและขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านโดยตรง ได้แก่ การวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศและนำไปใช้ในการวางแผน การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การดำเนินการสร้าง/พัฒนาหลักสูตร การออกแบบ เลือกลงใช้และการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะของครูได้เร็วยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันควรมีลักษณะการพัฒนาหรือการฝึกฝนในสมรรถนะที่จำเป็นแบบเข้มข้น (Intensive Training) กล่าวคือ หากจะฝึกอบรมเรื่องใดควรเจาะประเด็นลึกในเรื่องนั้นอย่างละเอียด เน้นการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญและรอบรู้สิ่งนั้น ๆ อย่างแท้จริง ที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนในการปฏิบัติต่อไป ควรมีการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ตลอดจนควรมีการกระตุ้น นิเทศติดตามเป็นระยะ ๆ ให้มากขึ้นในระหว่างการทำกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของครูแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม เมื่อพิจารณาเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูที่ได้พัฒนาสมรรถนะได้นำสิ่งที่ได้ไปใช้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในโรงเรียน ควรมีการจัดแนวทางหรือวิธีการในพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมจนเป็นระบบและกลายเป็นวัฒนธรรมของโรงเรียนต่อไป ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูต่อไปอย่างยั่งยืน

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

การพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครูขึ้นอยู่กับเจตคติหรือความรู้สึกสนใจ และด้วยความเต็มใจในการเข้าร่วม ตลอดจนความตระหนักและเห็นคุณค่าจนเกิดความร่วมมือในการพัฒนาการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรม

พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู โดยครูส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู แม้มีอุปสรรคจากภาระงาน ทำให้ทำงานได้ไม่เต็มที่ มีเวลาไม่เพียงพอในการทำตามที่วางไว้ มีงานประจำที่ต้องทำรวมถึงมีภาระงานมาก และกิจกรรมของครูที่ได้ปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ส่วนใหญ่ครูศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเพราะครูเชื่อว่าสามารถพัฒนาตนเองได้ตามความเหมาะสมและความสะดวก อีกทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความยืดหยุ่นสูง

จากความกระตือรือร้นและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในระดับดีต่อการวางแผนการทำงาน ทำให้ทำงานเป็นระบบ มีขั้นตอน งานออกมาดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูได้ทำอย่างจริงจังจนเกิดองค์ความรู้และทักษะที่ส่งผลต่อการพัฒนางานที่ทำอยู่ให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้และมีผลงานเชิงประจักษ์ในการปฏิบัติตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู

สรุป

การใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูมีข้อสังเกตว่า ครูสอนในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีประสบการณ์ การทำงาน การสอน การเข้ารับการอบรมและบริบทแวดล้อมที่ต่างกันทำให้ครูที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความสามารถและเจตคติที่ต่างกัน นอกจากนี้ผลจากการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้ออกแบบแผนการพัฒนาตนเองรายบุคคลตามสมรรถนะวิชาชีพครูที่จำเป็นต้องพัฒนา 1 สมรรถนะ จนได้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู จำนวน 25 รูปแบบ ทำให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายในการพัฒนาสมรรถนะตามความเหมาะสมกับบริบทสภาพและปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาของครูที่ต้องการพัฒนาในแต่ละสมรรถนะ ทำให้ครูค้นพบความต้องการและเหตุผลในการเรียนรู้ของตนเอง และควรมีการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงประยุกต์ในการใช้ผลการวิจัย ดังนี้

1. การนำรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูไปใช้กับโรงเรียนพื้นที่อื่น ๆ ควรศึกษาและทำความเข้าใจองค์ประกอบของรูปแบบให้ชัดเจนทั้งปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการดำเนินการตามรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูและผลกระทบจากการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครู เพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง

2. การเตรียมความพร้อมให้ครูในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสมรรถนะวิชาชีพครูระหว่างเพื่อนครูในโรงเรียนและต่างโรงเรียน รวมทั้งกับผู้มีส่วนร่วมอื่น ๆ ด้วย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและเกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง

3. ควรเน้นการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูที่ตรงกับความต้องการของครูอย่างแท้จริงเน้นกระบวนการที่ต้องฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะติดตัวครูอย่างถาวรและยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ณ สงขลา. (2553). การใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูในโรงเรียนระดับ
มัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมวิชาการ. (2544). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต. (2541). ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- เกตุวดี บุญชื่อ. (2549). ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- เกษม วัฒนชัย. (2545). การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ การพิมพ์.
- จันจิรา อินตะเสาร์. (2542). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน
คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทศบาลวัดศรีสุพรรณ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑารัตน์ จันทร์คำ. (2545). ความต้องการการพัฒนสมรรถภาพด้านการจัดการเรียนการสอนของ
ครูประถมศึกษาในโรงเรียนพระหฤทัย อำเภอเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉลาด จันทรสมบัติ. (2550). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในชุมชน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนาธิป พรกุล. (2544). แคนท์ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ อัยฟูใจ. (2548). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เรื่อง
ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐนนท์ ป้องวัน. (2550). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอ
หนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 2. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิตยา ภัสสรศิริ. (2547). สารสนเทศและการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 12. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญเกิด ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้ง.
- ปริญญา อุลลา. (2545). การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน
คณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านพุทธรักษา จังหวัดสกลนคร.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และ พรทิพย์ แข็งขัน. (2550). สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง. ใน การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ เรื่อง โอกาสและความหวังในการพัฒนาการศึกษาไทย 10-11 กรกฎาคม 2550. (น. 402-407). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไมตรี บุญทศ. (2549). การทำวิจัยในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2550). ข่าวสำนักงานรัฐมนตรีที่ 356/2550 รมว. ศธ. บรรยายทิศทางการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2551, จาก www.moe.go.th/websm/news_aug07/news_aug356.html.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). การวัดผลการศึกษา. กอฟสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2548). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุคนธา อรุณภู และ พยอม วงศ์สารศรี. (2551). การประเมินโครงการส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาอังกฤษแบบเข้มของโรงเรียนศรีอยุธยา. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2546). วิธีการเรียนรู้: คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุนทรา พรหมบุญ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ: ไอเดียสแควร์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- อรรถ ศักดิ์สูง. (2551). ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของมัลคัม โนลส์ Andragogy Theory of Malcolm Knowles. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2554, จาก <http://Nidtep.go.th/files/andragogy.doc>
- Kemmis, S & McTaggart, R. (1998). The Action Research Planner. (3rd ed.). Victoria: Deakin University.
- White, A. (2004). The Lesson Study Approach to Implementing Change, Paper Presented at SEAMEO-UNESCO Education Congress and EXPO Secretariat, Bangkok, Thailand. Retrieved 2005, December 19, from www.seameo-unesco.org/fullpaper/MMM1/101/FP.doc.